

## Abelias innspill til utdannings- og forskningskomiteen om statsbudsjettet 2027

Norge står midt i en dobbel omstillingsutfordring. I tillegg til å omstille oss fra en fossil til en fornybar økonomi, må vi også bygge nye, sterke næringer som kan sikre inntekter og velferdsstatens bærekraft når oljealderen går mot slutten. Investeringer i forskning, utvikling og innovasjon er avgjørende for å lykkes med denne omstillingen. Det er derfor skuffende at regjeringen foreslår en realnedgang på 1,1 prosent i FoU-bevilgningene for 2027, og at andelen av statsbudsjettet som går til forskning og utvikling er den laveste siden 2005. Offentlige FoU-bevilgninger på 0,88 prosent av BNP ligger fortsatt langt unna regjeringens eget mål på 1 prosent.

Regjeringen forklarer en betydelig del av denne realnedgangen med tekniske forhold, blant annet lavere bevilgningsbehov til byggeprosjekter over DFDs budsjett. Det er ikke en god begrunnelse. Midlene som frigjøres når byggene står ferdige, må brukes til å investere i forskningen, utstyret og menneskene som skal fylle dem, ikke til å krympe forskningsbudsjettet.

### Abelia ber Stortinget:

- Øke bevilgningen og tilsagnsfullmakten til Forskningsrådet tilsvarende reduksjonene i FoU-bevilgninger fra DFD (kap. 285, post 71; kap. 920, post 70). En del av midlene bør gå til kommersialisering av offentlig forskning.

### FoU-satsinger trenger et sterkt innovasjonssystem

Regjeringen har de siste årene prioritert forskning på muliggjørende teknologier som kvanteteknologi, livsvitenskap og rom. Det er positivt, men den økonomiske verdien av forskningsinvesteringene realiseres først når kunnskapen tas i bruk for å skape nye og bedre produkter og tjenester. For at det skal skje, må vi ha et velfungerende innovasjonsløp med tilgang til risikokapital, et skattesystem som ikke straffer gründere i tidlig fase og et virkemiddelapparat som hjelper bedrifter fra forskning til marked. Det er derfor kontraproduktivt at regjeringen vil kutte i flere næringsrettede virkemidler, særlig når FoU-investeringene i nyetablerte og mindre bedrifter har falt betydelig. FORREGION-ordningen bidrar til FoU-investeringer i næringslivet over hele landet, og resulterte i 2025 i rundt 600 søknader til regionale, nasjonale og internasjonale programmer for forskningsfinansiering. Den foreslåtte avviklingen av FORREGION over KDDs budsjett bør reverseres.

SkatteFUNN utgjør en betydelig andel av virkemidlene for å øke næringslivets FoU, men det er ønskelig å legge til rette for økt innovasjonshøyde i ordningen. Vi er derfor positive til at regjeringen vil utrede hvordan den i større grad kan stimulere til samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer. Abelia støtter også at det innføres tiltak mot misbruk av ordningen, slik at mest mulig av midlene går til å stimulere FoU-investeringer. Flere av Finansdepartementets foreslåtte tiltak er gode. Forslaget om at fradragsrammen skal gjelde per konsern i stedet for per foretak, vil imidlertid i altfor stor grad ramme nettopp den typen FoU ordningen skal stimulere. Omgåelse av regelverket kan møtes med målrettede tiltak, uten å straffe konserner som investerer i FoU.

### Ikke kutt midler til realfagsmotivasjon og -rekruttering

Norge står overfor en realfagskrise. Elevenes resultater og motivasjon har over tid utviklet seg i feil retning, samtidig som arbeidslivet etterspør mer realfags- og teknologikompetanse. Den kommende strategien for realfag og teknologi er etterlengtet. Ikke minst trengs det tiltak for å øke interesse og motivasjon for realfag og teknologi på alle utdanningsnivåer. Da er det vanskelig å forstå at regjeringen samtidig foreslår å svekke tiltak som skaper engasjement og lærelyst for realfag blant unge. Vitensentrene får realnedgang i bevilgningene, Andøya Space Education får kuttet tilskuddet for tiltak i høyere utdanning og tilskuddet til Jenter og teknologi foreslås avvirket over Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett. Stortinget ba i juni regjeringen legge særlig vekt på praktisk, variert og relevant læring i realfagene for å snu de fallende resultatene og styrke motivasjonen. Disse kuttene representerer det motsatte og bør reverseres.

#### Abelia ber Stortinget:

- Videreføre bevilgningene til vitensentrene, Andøya Space Education og Jenter og teknologi minst på reelt samme nivå som i 2026 (kap. 226, post 71; kap. 275, post 70; kap. 351, post 70).

### Sikre kompetansen Norge trenger

Regjeringens nye kompetansebudsjett slår fast at teknologisk og realfaglig kompetanse vil være avgjørende for å møte sentrale samfunnsutfordringer i fremtiden, og at Norge utdanner færre kandidater innen disse fagretningene enn mange andre OECD-land. Den raske teknologiske utviklingen gjør kompetanse innen blant annet cybersikkerhet og kunstig intelligens stadig viktigere for både konkurransekraft og sikkerhet. Likevel går ingen av de 150 nye studieplassene i årets budsjett til disse fagfeltene. Den varslede satsingen på realfag og teknologi bør følges opp av en økning i studieplasser.

For å fylle kompetansegapet i det norske arbeidslivet trenger vi også å tiltrekke oss internasjonale talenter. Da regjeringen innførte full egenbetaling for studenter fra land utenfor EU/EØS, falt antallet slike studenter dramatisk, og fallet var størst innen realfag og tekniske fag. Lovendringen som lar institusjonene sette ned avgiften, er et skritt i riktig retning. Men institusjonene må selv dekke reduksjonen i studieavgift for disse studentene, samtidig som rammene deres kuttet. Regjeringen bør sette av midler til å redusere studieavgiften innen strategisk viktige real- og teknologifag for talenter fra tredjeland.

#### Abelia ber Stortinget:

- Øke antallet studieplasser innen cybersikkerhet og kunstig intelligens (kap. 260, post 50).
- Sikre institusjonene finansiering til å tilby redusert studieavgift til talenter fra tredjeland i strategisk viktige real- og teknologifag med dokumentert kompetansemangel (kap. 260).

### Horisont Europa og EUs neste langtidsbudsjett

Et av de viktigste spørsmålene for forsknings- og innovasjonspolitikken de neste årene er Norges deltakelse i EUs neste rammeprogram for forskning og innovasjon, samt det foreslåtte konkurranseevnefondet. En fersk evaluering av norsk deltakelse i Horisont Europa og Horisont 2020 konkluderer med at Norge har hatt stor nytte av samarbeidet: Norske forskere som deltar, publiserer

mer og blir oftere sitert. Bedrifter og forskningsmiljøer får tilgang til nettverk, forskningsinfrastruktur, data og konkurransearenaer som ikke finnes nasjonalt. Erfaringene fra Sveits og Storbritannia viser at brudd i deltakelsen gir varige tap av nettverk og posisjon. Vi håper komiteen engasjerer seg tidlig i arbeidet med å koble Norge tett på verdens viktigste internasjonale forsknings- og innovasjonssamarbeid.

Kjartan Almenning  
Næringspolitisk direktør